

A
DÉLKELET-EURÓPA KUTATÓINTÉZET - BUDAPEST-AΘHNA

DÉLKELET-EURÓPA
SOUTH-EAST EUROPE

INTERNATIONAL RELATIONS QUARTERLY

TISZTELETTEL MEGHÍVJA

2013. április 24-én (szerdán) 17.00 órakor a

XII. DÉLKELET-EURÓPA
Nemzetközi tudományos tanácskozására:

A MONARCHIA VÁROSÉPÍTÉSZETE

Helyszín:

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM

Díszterem

1088 Budapest, Reviczky u. 4.

Köszöntő

Surányi Csaba DKEA

A Monarchia nagyvárosai

Czoch Gábor (ELTE Atelier)

A Monarchia városépítészete

Előadások

Incze Éva (Sepsiszentgyörgy)

Hermeneutikai séta Sepsiszentgyörgyön

Péter Mónika (Kolozsvár)

„Épületek Olvasása” A képzőművészeti alkotások megértése

Róth Petra Dalma (BME)

Szatmárnémeti, Nagyvárad és Arad főterei

Pásztor Ildikó (Szabadka)

Bácskai szecessziós épületek (Szabadka, Palics, Zenta, Újvidék)

Kerekasztal beszélgetést vezet

Varga Noémi (BME Építészmérnöki Kar)

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

RSVP: conference@southeast-europe.org
<http://www.southeast-europe.org>

Előadásvázlatok és tanulmányrészletek a 2013. április 24-i
XII. DÉLKELET–EURÓPA tudományos tanácskozáshoz

„Épületek Olvasása”
A képzőművészeti alkotások megértése

Péter Mónika

Előadásomban a képzőművészeti alkotások megértésének folyamatát hermeneutikai nézőpontból, ezen belül Hans-Georg Gadamer megértés-konceptiója felől, közelítem meg. Gadamer szerint egy festmény, egy épület megértése nem merülhet ki az ikonográfiai értelmezésben, valamint az építészeti stílussajátosságok leírásában. Sokkal inkább egy atmoszféra az, amit mindnyájan megértünk, amikor is a látvány „szinte áramütésként ér bennünket”. Éppen ezért a műalkotások megértésének problematikáját a kérdés-válasz logikája felől közelíti meg. Ennek viszonylatában felmerül annak kérdése, hogy miként képes egy műalkotás befogadóját megértésre szólítani? Hogyan értelmezhetjük Gadamer azon kijelentését, hogy a képzőművészeti alkotásokat, akár csak az irodalmi műveket, meg kell tanulnunk olvasni? Az így elgondolt megértési szituációban milyen befogadói magatartással is szembesülünk? Előadásomban ezekre a kérdésekre keresve a választ, arra kívánok rámutatni, hogy a műalkotás olyan autonóm egység, amely az őt szemlélő szubjektum számára mindig képes érvényes üzenetet hordozni.

Kulcsszavak: képzőművészet, épületek, megértés, hermeneutika, kérdés-válasz logika, elidőzés, olvasás.

Vizsgálati szempontok:

A hermeneutika megértésfogalmának értelmezése.

A megértés kérdés-válasz struktúrája.

„Épületek olvasása”.

Befogadói magatartás.

*

Hermeneutikai séta Sepsiszentgyörgyön

Incze Éva

Sepsiszentgyörgy az Osztrák-Magyar Monarchia dél-keleti sarkában található kisváros, melynek jelenlegi városképét alapvetően meghatározza a dualizmus félévszázadnyi időszakában létrejött építészeti örökség. Az előadás első részében egy rövid történelmi séta keretében bemutatásra kerülnek a Monarchia historizáló építészeti szemléletébe illeszkedő sepsiszentgyörgyi műemlék épületek, arra a kérdésre keresve a választ, hogy miként lehetséges adekvát viszonyulást kialakítani az építőművészeti monumentumokhoz?

Az előadás második részében a Hans-Georg Gadamer filozófiai hermeneutikájából adódó válaszlehetőség körvonalazására kerül sor, melynek kiindulópontja a historizmus kritikája és az esztétizáló attitűd határainak vizsgálata. Gadamer hermeneutikájában a megértés a világtapasztalat konstitutív alapjaként tárul fel, melynek dialogikus struktúrája nemcsak a hagyományhoz tartozó szövegekre vonatkozik, hanem a képzőművészeti vagy építészeti örökség megértése is a részletek kibetűzését és összeolvasását, egy értelemegész alkotását jelenti. Az építészeti hagyomány igazságigénnyel jelenik meg, és interpretációs feladatot támaszt, megértő viszonyulást vár az idegentől.

Gadamer szerint a hermeneutikai tapasztalat egyetemes közege a nyelv, minden megértés nyelvi jellegű, tehát az építészeti hagyomány megértése is a vizuálisan adottnak a verbális interpretációját jelenti. Gottfried Boehm képi hermeneutikája a logocentrizmus szorításából igyekszik kiszabadítani a megértés fogalmát, a képek „ikonikus sűrűsége” hozzáférhetetlen a nyelv tagoló, propozicionális struktúrája számára.

Kulcsszavak: historizmus, esztétikai tudat kritikája, megértés, applikáció, képi hermeneutika

Vizsgálati szempontok:

Milyen stíuselemek és térformálási szempontok jelennek meg a századforduló eklektikus építészetében Sepsiszentgyörgyön?

Melyek a historizáló szemlélet és az esztétikai tudat korlátai Gadamer szerint?

Mit jelent a megértés fogalma? Mit jelent az építőművészeti örökség megértése?

Hogyan konkretizálódhat az építőművészet megértése? Verbális interpretáció vagy vizuális megértés?

*

Bácskai szecessziós épületek a Monarchia idején
Szabadka, Palics, Zenta és Újvidék

Pásztor Ildikó

Mindennapi életünkben a művészetek közül az építészet a főszerepet. Mindig a társadalom fejlettségi foka határozza meg a kor építészeti feladatait és megvalósítási lehetőségeit. Az építészeti stílusok koronként eltérőek. Amikor megkíséreljük az egyes stíluskorszakok jellemzését, nem elégedhetünk meg a részletformák bemutatásával, mivel minden épület egy összetett alkotás. Szem előtt kell tartanunk, hogy az épület tömege is hat a nézőre. Az épület képét elsősorban a homlokzat határozza meg. Vizsgálódásunkat tovább kell folytatni és a részleteket is meg kell figyelni: az ajtók, ablakok, erkélyek, lépcsőfeljáratok elhelyezkedését, a párkányok tagozódását, az épületet gazdagító díszítvényeket (ornamentikát), stb.

Kulcsszavak: szecesszió, magyar századforduló, stílusirányzatok, ornamentika

A TANULMÁNY VÁZLATA:

A magyar századforduló

A szecesszió, mint századfordulós stílusirányzat

- Főbb jellemzői

- Ornamentika

- Építészeti emlékei

A szecessziós Szabadka, Palics, Zenta, Újvidék fő szecessziós épületei

*

A Monarchia építésze a Partium nagyvárosaiban
Szatmárnémeti, Nagyvárad és Arad főterei

Roth Dalma

A 19. század szellemisége Európában és Magyarországon

A 19. század a művészet közösségi műfajainak kora és kibontakozási helye. A korszakra jellemző a nemzeti múltból való merítkezés, és az építészek is a különféle korok stíluselemeiből válogatnak, neo-stílusokat alkotva. A legjellemzőbb a reneszánsz, a barokk, a gótika és a román építészet elemeinek használata, valamint az orientális elemek megjelenése. A historizáló épületek, bár formajegyeik korábbi történelmi korszakokra utalnak, saját koruk funkciójának feleltek meg, korszerű építési technológiával és szerkezetekkel.

A 19. század végének városrendezési elvei

A tárgyalt korszakban jelentős iparosodás megy végbe, ez a vasút hőkora, ezért a vasúti állomás kiemelt szerepet kap a városban. Mivel általában a periférián helyezkedik el, úgy kötik be a város vérkeringésébe, hogy a főteret széles reprezentatív úttal kötik össze a pályaudvarral, ami a város főtengelye lesz. E mellett az út mellett helyezkednek el a fontos ipari létesítmények, raktárak, szállodák, kaszinók, vagy más fontos épületek. A tengely végén található a főter, ami köré csoportosítják a közigazgatás, igazságszolgáltatás és a kultúra épületeit. Ezek az épületek vagy épületcsoportok egy szoros kompozíciót alkotnak, homogén térfalat adva a térnek, rendezett, szabályos, egységes csoportot képezve. Kiemelten figyeltek a sarokhelyzetek és a találkozási pontok vizuális hangsúlyozására, ezt általában valamilyen erős vertikális elemmel érték el.

A konferencia előadói

Incze Éva 1974-ben született Sepsiszentgyörgyön. A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Filozófia szakán államvizsgázott. Jelenleg a sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Főgimnáziumban oktat filozófiát és a kolozsvári egyetem Filozófia doktori iskolájának hallgatója.

Pásztor Ildikó 1985-ben született Zentán. Az Újvidéki Egyetem Szabadkai Építőmérnöki Karának hallgatója.

Péter Mónika 1984-ben született Bánffyhunyadon. A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem magyar-néprajz szakán, majd az *Irodalom és társadalom* mesterképzőjén államvizsgázott. Jelenleg a *Kritikai argumentáció és filozófiai rekonstrukció* doktori iskola hallgatója.

Róth Petra Dalma 1992-ben született Marosvásárhelyen. A BME Építészmérnöki Karának hallgatója.